

BORBÉLY TIBOR BORS

Esetmunka, szervezet, diszfunkciók

Rehabilitációs munkatanácsadás
az állami munkaügyi szervezetben

A fogyatékos emberek jogait 1998 óta szabályozza törvény. Az egyes esetek azonban mindig új dimenziókat villantanak fel a jogok gyakorlati érvényesítése terén. Ez alkalommal egy olyan emberről van szó, aki egy baleset miatt nem folytathatja tovább az addigi munkáját, s kerekesszékre kényszerült. Saját lehetőségeinek felmérése után a szociális munkás segítségével képző intézményhez folyamodott, amely készségesnek mutatkozott.

„Life ain't easy je-e-je... gona change”
Cleopatra: Life ain't easy
Summer Hits in Germany 1998

„Én vagyok a híres egyfejű, a nevem is ennyi
csak: Süsü”
Csukás István: Süsü dala

Bár a történetben megváltoztattam a szereplők nevét, bárki pozíciójára vagy szervezetére ismerhet, és ez nemcsak a véletlen egyezés műve lehet. A leírás során kísérletet teszek arra, hogy töviről hegyire felderítsem, mi is történt kerekesszékes ügyfelemmel és velem, mint szakértővel egy rehabilitációs munkatanácsadás során.

1998 óta van törvényünk a fogyatékos emberek jogairól. Van szándék és hozzárendelt pénz az orvosi és a foglalkoztatási rehabilitációra, és van hétszáz ezer honfitársunk, akik foglalkoztatása a speciális célszerveken kívül néhány első fecske jellegű próbálkozástól eltekintve megoldatlan.

Jelen írásomban a foglalkozási rehabilitáció állami munkaügyi működéséről szeretnék ismertetni egy esetmunkát. A megszületett törvény a rehabilitáció fogalmait részletezendő, felsorolja a képzési, át-képzési, foglalkoztatási rehabilitációt is, amelynek megvalósításáról az állami munkaügyi szervezetnek kell gondoskodnia. A megváltozott munkaképességűek foglalkoztatásának elősegítése érdekében a szervezet egyebek közt vállalja a rehabilitációs tanácsadást, s ennek

érdekében speciálisan képzett munkatanácsadókat és munkapszichológusokat alkalmaz.

A történet az elejétől a végéig (kicsinyke hosszabbítással, amelyben tizenegyes rúgásokra is sor kerül):

V. István idén tavasszal keresett meg azzal a problémával, hogy eredeti szakmájában egy motorbalesetéből adódóan nem dolgozhat tovább. Jelenleg kerekesszékre kényszerült és állandó rokkantnyugdíjának megállapítását várja a társadalombiztosítástól. A balesete óta eltelt másfél év alatt, az orvosi rehabilitáció befejeződését követően vált világossá a számára, hogy körülményei alapvetően megváltoztak. Átalakult körülötte a világ, a mindennapi apró mozdulatok, amelyek eddig rutinszerűnek számítottak, hirtelen egyedül megoldhatatlan feladatokká váltak. A huszonéves, életútja elején álló fiatalembernek megszerzett munkatapasztalatait is át kellene értékelnie ahhoz, hogy megváltozott munkavállalói lehetőségeivel, képességeivel visszatagozódhasson a munkás társadalomba. Amikor velem találkozott, igen cinikus és keserű volt: azt tapasztalta, hogy miközben eredeti szakmájában nem helyezkedhet el többé, sehonnán sem kap segítséget az új út kiépítéséhez, bár minden általa ismert fórumot megkeresett. (Kamarák, iskolák, rádióriportban elhangzott speciális foglalkoztatók stb.) Munkatanácsadásra a közvetítőn keresztül került, ahol három ülésben kíséreltük meg tisztázni az előtte álló szakképzési és munkavállalási lehetőségeket.

Azt hiszem, némi magyarázatra szorul a már oly sokszor emlegetett munkatanácsadás mibenléte. Munka- és pályaválasztás területén ezzel a fogalommal és szakemberrel találkozhatnak mindazok az emberek (szakzsargonban tanácskérők), akik az iskola, szakma, munkahely, munkakör, szakképzés és tanfolyam kiválasztásában elakadtak. Számukra a néhány alkalomra korlátozott rövid ülésorozatok jelenthetnek energetizáló, motiváló, a döntésük kialakítását végigkísérő segítséget. A tanácsadói ülésorozat lezárásakor az ügyfél jó esetben a benne rejlő válaszok megerősítésével, azok megvalósításának forгатókönyvével áll fel a székéből.

Ügyfelem esetében ennél kicsivel többre vállalkoztam, amennyiben vállaltam azt is, hogy a közös beszélgetéseinken kialakított megoldáshoz vezető úton a konkrét iskolához, szakképző intézményhez is elkísérem. Többletvállalásom nyilvánvaló oka ügyfelem hátrányos helyzete volt: az ő esetében szóba sem jöhettek azok a képző intézmények, amelyeknél nem megoldott az akadálymentes közlekedés. Ezek után nézzük, mi is történt kettőnk között három ülésben közel három órában.

Jelenleg kerekesszékre kényszerült és állandó rokkantnyugdíjának megállapítását várja a társadalombiztosítástól.

Az első ülés: Az objektív és szubjektív elemek különválasztása, avagy mit is akarunk valójában?

Objektív elemek: amiről a tanácskérő tud és beszél...

1. *Az érintett egészségi állapota és az akadálymentes környezet:* a balesetet követően másfél év telt el. Mindkét lába megbénult, önállóan képtelen közlekedni, gépkocsijának hikomattá alakításához a szakminisztérium bizonytalan időre, hét éven belül ígért támogatást. Hasonló okból nem tudja a garázkaput sem elektromos emelővel felszerelni. Nagyobb terhek emelésére, önálló közlekedést igénylő munkák ellátására tehát nem lesz alkalmas.

2. *Szaktudása, munkatapasztalatai:* István eredeti szakmáját tekintve hentes és mészáros, ezt a szakmát tanulta a szakközépiskolában. Az iskola befejezését követően szakmája csúcsán helyezkedett el mészárosként egy vágóhídon, a szülőfalujához közeli nagyvárosban. Budapestre költözéséig itt dolgozott, majd a fővárosba kerülve váltani kényszerült: a vágóhidak megfogyatkozása miatt egy hentesüzletben helyezkedett el. Balesetéig tehát mindvégig kétkezi munkásként tevékenykedett a húsiparban.

3. *Környezete, származása, családja:* István egy Budapesthez közeli faluban született. Szülei gyári munkások, akikkel a felköltözéséig együtt lakott. Kapcsolatuk azonban nem mondható felhőtlennek, s a lakóhely változtatást követően megritkult a találkozásaik száma. Ugyanakkor István szeretne visszatérni falura és otthon letelepedni. Jelenlegi szorult helyzetében szüleire és bátyjára nem számíthat, mert Budapestre költözése óta megromlott a kapcsolatuk. Testvére a falusi szövetkezetben gépszerelő – az ő szakmáját nagy tisztelettel szemléli.

István saját családja: Feleségének az első munkahelyén kezdett udvarolni. Kétéves kapcsolat után házasodtak össze, majd a jobb munkavállalás reményében felesége szüleinél, Budapesten telepedtek le. Ettől kezdve anyósa és apósa támogatta igazán az ifjú házasokat, ők fogadták be Istvánt.

Szubjektív elemek: amit a tanácskérő érez és tesz

1. *Pályaválasztásakor* két szakma érdekelte igazán: a mészáros és a motorszerelő. Gyermekkorában a faluban egymás robogóit szerelték barátaival, ráérő idejükben. Szerelőt közelről nem láttak, ahogyan meséli. A barátokkal gyakran volt közös téma az autó és a motor, és azok minden részlete. Ma is azt tartja magáról, hogy amit neki egyszer megmutatnak, azt másodszorra maga szereli össze.

2. *Munkaérdeklődése:* Elmesélte, hogy ifjú korában néhány alkalommal helyettesítenie kellett a közeli vegyesboltban, amit nagyon nem szeretett. Mindig is nagyobb örömmel dolgozott egyedül, olyan munkákon, feladatokon, amelyek megoldása kizárólag tőle függött. Az

utóbbi három évben végzett bolti munkát nem szerette. A balesete után megrémült attól, hogy eredeti szakmájába már nem mehet vissza.

Régi-új szakma a látóhatáron: A szakmavesztés pánikjából magához térve ügyfelem örömmel fedezte fel, hogy számára gyermekkori álma, a motorbicikliszerelés lehet a megoldás. Ennek megvalósítása érdekében lépéseket is tett. Megkeresett egy rádióriportban megszólaltatott motorszerelő-mestert, aki mozgássérült személyeket alkalmaz az üzemében. Választ és az esetleges munkát azonban csak későbbre ígérték.

Első találkozásunk végére úgy tűnt számomra, hogy Istvánban feléledt a gyermekkorában megszeretett szakma, amelyet később nem választhatott. Úgy érezte, gyakorolt szakmájának elvesztésével a motorkerékpár-szerelésben található újra önmagára. Következő találkozásunkig ennek a szakmai korrekciónak a megalapozottságát kellett átgondolnom, és a képzési lehetőségeket kellett sorra vennem. Emellett szerettem volna lehetséges alternatívákat is találni a nagy valószínűséggel megvalósíthatatlan újjáéledő gyermekkori pályakép korrigálására, a munkaerőpiaci és a felnőttképzési lehetőségeknek megfelelően.

Második találkozásunk előtt át kellett tekintenem az összes gépjármű- és motorszerelő, -javító szakképzéssel foglalkozó intézményt, valamint a szakma egészségügyi követelményeit. A Foglalkozások Egységes Osztályozási Rendszerében (FEOR) értelmezve ügyfelem igénye a következő volt: az ipari foglalkozásokon belül az élelmiszeriparból szeretne a vas- és fémiparra váltani. A rendszerezése alapján a motorszerelés mellett huszonnégy egyéb szakma jöhetett még szóba a szerszámkészítéstől az elektroműszerészig.

A legtöbb problémát az jelentette, hogy a motorszerelés, mint önálló szakma nem tanulható, arra szakképzés csak autószereléssel együttesen létezik, és csak nappali tagozaton belül. További gond: a motorkerékpár-szerelés kisebb fődarabjaihoz képest a gépkocsiknál nem oldható meg, hogy a megdolgozandó munkadarabot, például a motorblokkot úgy helyezték el, hogy ügyfelem kerekesszékből is megfelelően hozzáférhessen. Ennek alapján a motorszerelést véglegesen ki kellett zárnom a megvalósítható pályakorrekciós lehetőségekből. Következő ülésünkön tehát a vas- és fémipari szakmacsoportba tartozó foglalkozások és a hozzájuk kapcsolódó képességek és fizikai tevékenységek lehetőségeit kellett megbeszelnünk. Az ügyfelem látókörébe eső foglalkozások átgondolt bővítésétől azt vártam, hogy ennek révén ő a megvalósíthatatlan motorszerelő szakma helyére reális pályacélt talál.

Mindig is nagyobb örömmel dolgozott egyedül, olyan munkákon, feladatokon, amelyek megoldása kizárólag tőle függött.

A második ülés: „Kisebb munkadarabok kellenek!”

Most viszont együttesen újra kellett kezdenünk az építkezést.

Második találkozásunkra István feldúltan érkezett. Újból felhívta a neki motorszerelést ígérő vállalkozót, aki közölte, hogy speciális üzemének felépítése még várat magára, így konkrét választ sem tudott adni a munkakezdés időpontjára vonatkozóan. Ülésünk első felében a beszélgetésünk a „csúf” ígérető munkaadóról és a nehezen megközelíthető hivatal körül forgott. (Istvánt felesége szülei hozták el hozzám, hiszen saját (hikomat) autó hiányában nem tudott önállóan közlekedni.) Elkeseredett a sikertelen telefon miatt, azonban ezúttal megsegítette a munkámat. Ülésünk közepére István elfogadta, hogy a gyermekkori álma jelenleg megvalósíthatatlan. Az ehhez vezető út azonban nem volt könnyű. A motorkerékpár-szerelés, mint elképzelt szakmaváltási lehetőség elvesztése elaltatta ügyfelemben a még megmaradt küzdésvágyat is. Nem látott kitűzhető és megvalósítható célokat maga előtt. Ennek veszélyével akkor is számoltam, amikor a problémát megfogalmaztuk, ezért az első alkalommal nem is tettem kísérletet a célszakma megváltoztatására. Most viszont együttesen újra kellett kezdenünk az építkezést.

Mire is vagyok hát képes?

Ennek érdekében egy általános képességeket feltáró, önfelmérő kérdőívhez folyamodtam. Kitöltésétől és megbeszélésétől azt vártam, hogy István megerősödik pályaváltási szándékának helyességében és ezzel együtt nyitottá válik a fémipari szerelő szakmák szélesebb körének megismerésére is. A felhasznált kérdőív az Általános Képességet Vizsgáló Kérdőív (ÁKVK) volt, amely a General Aptitude Test Battery-hez (GATB) kialakított kanadai kérdőív 1990 és 1992 között az Országos Munkaügyi Központban adaptált magyar változata. A kérdőív 9 képességterületet tárgyal 10–10 kérdésben, amelyekben a tanácskérő értékeli magát. István a kézügyességre, ujjai ügyességére és a térlátásra adott magas összesített pontszámokat. A kérdőív megbeszélése során visszajutottunk ahhoz az önbizalmi szinthez, ahonnan a biztonságot nyújtó gyermekkori pályaképpel elindultunk. Ügyfelem megerősödött abban, hogy az általa választandó kétkezi, szerelési szakmunkák a számára megfelelőek. Racionális szempontként azonban megjelent, hogy más fémipari, szerelési pályát kell választania. István megfogalmazásában: „Ahol kisebb darabok vannak, amelyeket meg tudok emelni és hozzájuk is férek. Mondjuk úgy, hogy asztalra lehet tenni őket.”

Pályakörelemzés a kisebb asztali darabok mentén

Az ülés hátralévő idejében megpróbáltuk végiggondolni a kisebb munkadarabokkal dolgozó szerelő szakmák lehetőségét. A munkadarab esetleges mérete és súlya miatt még mindig kiesett több szakma – például a televízióműszerész, hiszen itt nem kizárható, hogy nagyképernyős tévékkel is találkozik a szerelő. Más szakmák Istvánnak az eredeti szakmája során elszenvedett, más jellegű munkahelyi balesete miatt nem jöhettek számításba: ügyfelem ugyanis tipikus „hentes balesetként” elveszítette az egyik hüvelykujját. Ebből az okból vetettük el pl. a finommechanikai műszerész szakterületet. Végezetül a kiscéplés szerelő szakma mellett tudtunk megállapodni. Ezzel több szempontból is szerencsénk volt. Egyfelől eleget tett ügyfelem korlátozott lehetőségeinek: ebben könnyen lehetett asztalon, hajolás és nagyobb súlyok mozgatása nélkül dolgozni. Másrészt az országban egyedülálló módon működő rehabilitációs szakképző központban akadálymentesített környezetben képeznek rá megváltozott munkaképességű munkavállalókat. Második ülésünket azzal fejeztük be, hogy a következő alkalommal részleteiben is megbeszéljük a kiválasztott képzés feltételeit.

A harmadik ülés: Milyen baljós árnyakkal küzdesz még?

Találkozásunkat megelőzően felvettem a kapcsolatot a képző intézménnyel, ahol megnyugtattak: van bennük fogadókészség. A következő adminisztratív lépés a képzési irányítólap előkészítése és a finansziális feltételek egyeztetése volt. István érkezése előtt látszólag minden részlet a helyére került.

A képzés részleteinek megbeszélése közben István érezhetően újra elbizonytalanodott. Amikor rákérdeztem ennek okára, két dolgot említett. Egyrészt az aggasztotta, hogy nem könnyű eljutnia a megyeszékhelyen működő iskolába, és megoldania az ottani lakhatását. Ezeket a kérdéseket azonban gyorsan megbeszéltük. Kellő megnyugtatót jelentett, hogy mind az étkezés, mind a szállás költségeit átvállalja az állam.

Másrészt pedig a képzés feltételeinek megbeszélése közben egyéb, nyomasztó kérdéssel is szembetalálkoztunk. A képző intézmény abban a városban van, ahol István ujjműtétét elrontották az orvosok. A rutinműtétnek indult, mégis fájdalmas eljárás végeztével István egy orvosi műhiba következtében hüvelykujj nélkül maradt. Ezért nem szívesen ment volna vissza a rosszemlékű városba. Ennél a pontnál újra kellett gondolnunk a képzés előnyeit, hátrányait és a színhelyét. Először részletesen megbeszéltük a műtét

Találkozásunkat megelőzően felvettem a kapcsolatot a képző intézménnyel, ahol megnyugtattak: van bennük fogadókészség.

körülményeit. Kiderült, hogy voltak tisztességes, megbízható orvosok is abban a kórházban. Istvánnak sikerült kellemes emléknymokat is felidéznie a városról: fagyalozást, barátokat és középiskolai élményeket. István végül a részvétel mellett döntött. A végső meggyőző indok az volt, hogy felesége is rendszeresen meglátogathatja majd, és bízik szülei látogatásában is.

Közös munkánk végeztével a megállapodásunkban szereplő szerelőképzés megkezdését kellett elindítanom. Ehhez közösen kitöltöttük a megfelelő adatlapokat, amelyeket továbbadtam az ügyintéző kollegáknak. Az ő feladatuk a rehabilitációs munkacsoport tagjainak értesítése, ők ezt követően megszervezik az utaztatását és elrendezik a képzés anyagi hátterét.

Üléseinket követően kollégáim elintézték a szükséges papírokat. István egy hónap múlva már az iskolában volt az egyhetes munkakipróbáláson. Ekkor kezdtek az események más irányba fordulni. Kiderült, hogy háztartási kiegészítő-képzésre nincsen elegendő jelentkező, így annak elindítására nincs esély 2000-ben. Ügyfeletem ekkor arról győzték meg, hogy az induló európai üzleti asszisztensképzés az, ami pontosan megfelel a számára. Tették mindezt a hátam mögött és a megkérdezésem nélkül, felrúgva ezzel az Istvánnal kialakított konszenzusomat. Egyetlen szempontot vettem figyelembe, intézményünk működésének közgazdasági-financiális helyzetét. Ezzel olyan szakképzés felé terelték ügyfeletem, ami szakmailag mindenképpen indokolatlan. Ezzel kapcsolatban ismét szeretném kiemelni azt a szempontot, hogy esetünkben egy nagy kezűességgel bíró, magányos munkavégzéshez szokott embert szeretnének közösen végzendő, jó kommunikációs képességet igénylő munkavégzésre megtanítani. Ez a szakmai balfogás nehezen magyarázható. Az eljárás etikátlansága azonban felháborító, hiszen egy teljesen kiszolgáltatott, megkeseredett ügyfelet nem szabad pusztán az intézménynek megfelelőbb gazdasági okokból durván manipulálni.

A mottóban idézett Süsü, az egyfejű, megváltozott munkaképességű sárkány, akinek a tűzfújás sem igen megy, tehát egyedül van és nagyon vágya arra, hogy elfogadják.

Utóhang

Istvánt a történetek óta újból megkerestem telefonon, és újabb beszélgetést kezdeményeztem. Annyi azonban már a telefonból is kiderült, hogy ügyfelem a felajánlott képzési iránnyal nem tud mit kezdeni, de ha mások (meg)mondják, hogy mi a megfelelő a számára, beletörődik és elfogadja. Kétségbeejtőnek ítélem meg, hogy a piaci anomáliák orvoslására életre hívott közszolgálati szerv még súlyosbított is egy fennálló problémát. Nyilvánvaló tény, hogy István jelenleg még tanácstalanabbnak és magára hagyottabbnak érzi magát, mint a velem és a munkaügyi szervezettel való találkozása előtt. Ebből a lelki álla-

potból sokkal nehezebb lesz új, közös munkába kezdenünk, a bizalom légkörét újjáépítenünk, amelyet a szervezet és a közigazgatás diszfunkciói oly gyorsan romboltak össze.

Még egyszer három, és még néhány óra

Mégis optimista felhanggal tudom folytatni az esetleírást, kár, hogy ebben a felhangban sem én, sem a jóléti állam szervei nem osztozhatunk tevékeny közreműködőként. István végül talált magának egy új, a lehetőségeinek megfelelő elfoglaltságot. A munkakipróbálási kiránduláson ugyanis összeismerkedett annak a táncsoportnak a vezetőjével, amely Közép-Európában egyedülálló módon csak kerekes székes táncosokból szerveződik. Az egyhetes együttléte követően néhány hónapja már tevékeny tagjává vált a tíz táncosból álló együttesnek. Egyik találkozásunkat már a fellépésük miatt kellett elhalasztanunk, ugyanis a köztársasági elnök és az amerikai nagykövet előtt szerepeltek az egyik amerikai elnök szoboravatóján. Az előadást követően az Egyesült Államok magyarországi nagykövete is felajánlotta a segítségét a táncsoportnak és benne Istvánnak, a megfelelő speciális tánchoz tervezett kerekes székek beszerzésében. Csak a kívánt szakképzés megszervezésében nem jutottunk előbbre.

A gyermekkori motorszerelő-álmom szakmához közeli és az István képességeinek megfelelő, háztartási kisgépszerelő szakmai képzés megghiúsulása után kényszerpályán mozogtunk tovább. A képzőközpont által javasolt, az európai üzleti asszisztenshez közeli szakképzést kezdünk keresni, az István lakóhelyéhez közelebbi színhelyen. Vagyis újabb kompromisszumot kötöttünk: ha már a kívánt képzésre nem jut el az ügyfelem, legalább a családjával és a feleségével együtt maradjon. A főváros és környéke pedig bővelkedik a munkaerőpiaci képzőkben. Közel háromszáz az olyan regisztrált iskolák száma, amelyeknek megfelelő jogosítványaik vannak a munkaerőpiaci képzések megszervezésére. Ezen intézmények közül egyetlenegy sem találtam, amely biztosította volna, hogy István bejusson valamelyik tantermükbe, és így elvégezhesse a tanfolyamukat. Újabb másfél hétbe tellett, amíg végül beláttam, hogy az országban egyedülálló az a lehetőség, amit a megkeresett vidéki képző biztosítani tud. Ha nem is a megfelelő képzésre, de be tudja juttatni a tantermébe ügyfelemet.

Tehát „kényszerválasztottunk”: ügyfelemből európai üzleti asszisztens lesz, alapfokú német nyelvtudással. Feleségétől távoli helyre kerül az egyéves képzés idejére. Visszakényszerül abba a városba, amelyhez rossz emlékek fűzik, és ahová csak a gyermekkori álmához közeli képzés hívó szava vitte volna vissza. István az újabb

Ügyfelem a felajánlott képzési iránnyal nem tud mit kezdeni, de ha mások (meg)mondják, hogy mi a megfelelő a számára, beletörődik és elfogadja.

helyzetre csak annyival reagált: „Édesapámat bevitték a kórházba, agyvérzést kapott és lélegeztetőgépen van. Úgyis van mit törlesztenem, az elmúlt években szinte sohasem jártam haza, amióta elköltöztünk.” (Az országban egyedülálló képző intézmény István szülőfalujának közelében van.)

Azt hiszem, ez az az eset, amikor a szakember keserédesen összemosolyog az ügyfelével, hiszen tudja mindketten ugyanarra gondolnak: Life ain't easy...

Konklúzióim

1. *A szervezet szempontjából:* Értékelni kellene a munkatanácsadás szerepét a szervezetben. Tisztázni kéne, hogy mit várunk egy alapvetően esetgondozó, pszichologizáló munkatárstól a szervezeten belül. Lehetséges megoldásnak tekintem, ha pl. a képzési támogatások, képzési irányok megítélésében kizárólagos javaslatvételi jogkörrel ruháznák fel a munkatanácsadókat. Ezzel lehetne súlyt adni a szervezeti szereplésüknek. A másik javaslatom a már régóta felvetett szakmai ötlet megalapozása és megvalósítása: emeljük ki a humán szolgáltatást és esetgondozást végző szakembereket a rideg és bürokratikus szervezetből és adjuk át a nonprofit szervezetekhez, megfelelő törvényi szabályozók keretein belül. Ennek megvalósítására elégtelennek találom a jelenleg kész javaslatot az Országos Munkaügyi Kutató és Módszertani Központ részéről. Ez ugyanis nem biztosít kellő szakmai kontrollt a pályázó és pályázatot nyert szervezeteken, és nem rendel megfelelő pénzeszközöket a kirótt feladatok ellátásához. Hasonlóan jártunk a szakminisztériumi javaslatokkal is. A picinyke hozzáértő szakmai közvélemény úgy hiszem egyként háborodott fel és szomorodott el a nemrégén még szakmai felügyeletet is ellátó Szociális és Családügyi Minisztériumban megfogalmazott munkaügyi humán szolgáltatási miniszteri rendeletervezett kapcsán.

A team-munka megszervezése az állami munkaügy egészében, úgy tűnik, továbbra is várat magára.

2. *Az eset utókísérésének módjában bizonyosságnak kellett tekintenem, hogy a több lépésben kialakított megállapodás sem állhatja meg a helyét a külsődleges támadások tüzeiben. Tehát nekünk, munkatanácsadóknak kell – a szociális munkásokhoz hasonlóan – módot (időt és finanszírozást, valamint technikát) találnunk lezárult üléseink, volt ügyfeleink biztonságosabb, direktebb elkísérésére.*

3. *A team-munka megszervezése az állami munkaügy egészében, úgy tűnik, továbbra is várat magára. A szervezet nyolc év alatti megcsontosodása, az információáramlás gyengeségei nem segítik a kirendelt ségi teamek kiépítését és összeszokását. Nehéz helyzetben vagyunk az irodák és munkacsoportok közötti project és az esetmunkák meg-*

szervezésével is. A kollégák képzésével és a szakemberek mielőbbi beléptetésével át kell alakítani a mai gyakorlatot. Ügyfeleinkért végzett munkánk sokat javulhatna a kirendeltségi munkatanácsadó és a szolgáltatási ügyintézők viszonyának rendezésével.

4. *A szakképzők finanszírozásának módján is* érdemes lenne változtatni annak érdekében, hogy a mennyiségi oktatás helyére a minőség és a tanuló érdekeinek előtérbe helyezése kerülhessen. A hazai felnőttoktatást az Európai Unió Fehér Könyvének és az UNESCO ajánlásának megfelelően az egyéni igényekhez megfelelően kell átalakítani. Nyilvánvaló, hogy a továbbiakban sem lesz mód egy-két emberrel, tanulóval osztály keretében elindítani a képzést. A távoktatás

Ahol csak lehet,
az integrált
felnőttképzés
lehetőségeit kell
megteremteni.

és a modul rendszerű képzés azonban akár egyetlen hallgatóval is megoldható. Bűn lenne például a most készülő felnőttképzési törvényben ezeket a szempontokat figyelmen kívül hagyni.

5. *A megváltozott munkaképességűek képzésében* a speciálisan kialakított, akadálymentesített, de minden jó szándék ellenére szegregált oktatást folytató intézmények helyére, ahol csak lehet, az integrált felnőttképzés lehetőségeit kell megteremteni. Ezzel a rehabilitáltaknak nyújtott képzési lehetőségek nagy mértékben bővíthetők lennének, ott, ahol szakmai, egyénspecifikus okokból (pl. enyhén értelmi fogyatékosok!) nem követelmény az elkülönített oktatás. Az akadálymentesített közintézmények kialakítása pedig törvényi kötelezettség mind az állami munkaügyi szervezetnél, mind a képző intézményeknél. Ennek megteremtését követően pedig egyre kevésbé lehet kérdéses a kerekesszékesek integrált képzésének megszervezése és lefolytatása.